

MISCELLANEA ARCHAEOLOGICA

ÚMRTÍ PROF. PhDr. VILÉMA HRUBÉHO.

23. září 1985 odešel neočekávaně prof. dr. Vilém Hrubý, DrSc., dlouholetý vedoucí oddělení pravěku a vědecký náměstek ředitele Moravského muzea v Brně, externí učitel katedry archeologie a muzeologie, významný československý archeolog a muzejní pracovník, objevitel a badatel Starého Města u Uherského Hradiště — jednoho z klíčových center staroslavné Velké Moravy.

V. Hrubý se narodil 18. listopadu 1912 v Říkovicích. Jako mladý učitel působil v letech 1932—1948 na školách Uherskohradištska. Živá tradice velkomoravského Velehradu, jejíž atmosféru celou dobu svého učitelování v tomto regionu sál, jej záhy přivedla do řad nadšených a obětavých archeologů-amatérů a posléze i do archeologického semináře prof. Emanuela Šimka na brněnskou filozofickou fakultu, kde roku 1951 získal titul doktora filozofie. V. Hrubý tak rozmnožil řadu moravských učitelů, kterým se archeologie stala životním osudem a kteří — díky své pevné vůli a pracovitosti — vyrostli z nadšených amatérů ve vynikající odborníky evropského jména.

Vilém Hrubý působil od roku 1948 až do náhlé smrti v oddělení moravského pravěku Moravského muzea v Brně, jemuž v letech 1952—1978 stál v čele. V rámci cílevědomého programu výzkumu velkomoravských center 9. století byl po roce 1948 svěřen dr. Hrubému výzkum Starého Města u Uherského Hradiště, který se stal záhy — zejména po objevu základů kostela v poloze „Na valách“, první odkryté zděné církevní stavby Velké Moravy — chloubou naší historické vědy. Staroměstsku a jeho širšímu okolí pak V. Hrubý věnoval veškerou svoji přísloušnou pracovní energii, důvtip a organizační schopnosti. Přišly jeho další významné objevy v Modré, v Osvětimanech, v Sadech u Uherského Hradiště, ve Zlechově a znovu v Starém Městě. Vyprodukoval stovky vědeckých příspěvků, studií, statí; základní a trvalý význam pro slovanskou archeologii však mají jeho dvě velké monografie: Staré Město, velkomoravské pohřebiště „Na valách“ (Praha 1955) a Staré Město — velkomoravský Velehrad (Praha 1965). Byl autorem nespočteného množství výstav, expozicí, průvodců výstavami, katalogů a populárněvědných tisků. Jeho autorský podíl na dlouhodobé expozici Pravěk Moravy byl mnohokrát zhodnocen a oceněn, stejně jako jeho podíl na přípravách putovní výstavy Velká Morava, která prošla světem, a na řadě výstav o velkomoravském Starém Městě. Za svého života proslavil stovky přednášek, ať na vědeckých konferencích či na populárněvědných a vzdělávacích fórech, napsal desítky informačních statí pro denní tisk, rozhlas, spolupracoval s Československou televizí atd. Jeho prvotním dílem je posléze také vybudování památníku Velké Moravy ve Starém Městě „Na valách“, který je jedním z monumentů naší nejstarší národní minulosti.

Dr. V. Hrubý působil od roku 1952 rovněž jako externí učitel na katedře prehistorie FF UJEP. Přednášel a konal zde semináře z pravěku ČSSR a pravěku Evropy (doba bronzová), z terénní teorie a praxe, z muzeologie, ale zvláště z oboru jemu nejbližšího — ze slovanské archeologie. Roku 1957 se zde také pro obor slovanské archeologie habilitoval. Roku 1966 získal hodnost doktora historických věd a 1969 proběhlo na naší fakultě profesorské řízení, jehož výsledkem byl návrh na jmenování Viléma Hrubého profesorem slovanské archeologie. Jmenovaný však působil přechodně i na přírodovědecké fakultě UJEP a na filozofické fakultě KU v Bratislavě.

Bylo by možno zdůraznit také rozsáhlou spolkovou a organizační činnost prof. Hrubého (Moravský archeologický klub, Československá společnost archeologická, Muzejní spolek atd.), činnost v nejrůznějších odborných a zkušebních komisích, v komisích pro obhajoby doktorských a kandidátských disertačních prací i v komisích okresního měřítká. Bylo by možno vzpomínat jeho činnost v redakčních radách i jeho veřejně prospěšnou práci poslance národních výborů. Bylo by konečně více než potřebné uvést četná vyznamenání, veřejná uznání, diplomy, medaile, čestná občanství a další ocenění, kterých se prof. Hrubému dostalo. Všechna tato vyznamenání však ustupují do pozadí před vědeckými i lidskými kvalitami zesnulého i před jeho imponantním vědeckým dílem.

Na katedře archeologie a muzeologie nebude nikdy zapomenuto plodného působení prof. V. Hrubého. Celé generace moravských, českých i slovenských archeologů, které pomáhal vzdělávat a vědecky formovat, budou vždy s úctou a díky vzpomínat jeho zaměřených výkladů, pedagogického citu a příkladu, jímž dovedl rozněcovat i přitahovat.

S prof. Vilémem Hrubým odešla jedna z vůdčích osobností československé archeologie, badatel, který se již za života stal pojmem slovanské archeologie a který jako legenda bude provázet osudy naší, zejména slovanské archeologie dlouho do budoucnosti.

DER TODESFALL VON PROF. Dr. VILÉM HRUBÝ

23. 9. 1985 ist Prof. Dr. Vilém Hrubý, DrSc., langjähriger Leiter der prähistorischen Abteilung und wissenschaftlicher Stellvertreter des Direktors des Mährischen Museums in Brno, unerwartet verstorben. Seit 1932 wirkte V. Hrubý als Lehrer im Kreise Uherské Hradiště, vor allem in Staré Město; unter dem Einfluss von A. Zelnitius hat er auf dieser bekannten grossmährischen Lokalität praktische archäologische Forschungen in Angriff genommen. Nach dem Studium bei Prof. E. Šimek an der Brünnener Universität hat Dr. V. Hrubý die Arbeiten in Staré Město fortgesetzt und hier sowie in der Umgebung (Modrá, Osvětimany, Uherské Hradiště-Sady, Zlechov) viele bedeutende Entdeckungen gemacht. Früh ist er zu einem bedeutenden Repräsentanten der tschechoslowakischen slawischen Archäologie geworden. Seit 1952 hat V. Hrubý am Lehrstuhl für Prähistorie unserer Fakultät Vorlesungen gehalten und Seminare geführt.

Vladimír Podborský

PĚTAOSMDESÁTINY PROFESORA FRANTIŠKA KALOUSKA

20. prosince 1986 se dožívá v plné svěžesti pětáosmdesátých narozenin emeritní univerzitní profesor PhDr. František Kalousek, dlouholetý vedoucí katedry prehistorie (dnešní katedry archeologie a muzeologie) FF UJEP v Brně.

Prof. Kalousek patří k posledním žijícím příslušníkům zakladatelské generace moderní československé archeologie. S jeho jménem je spojena nejen historie brněnské univerzity, zvláště její pedagogické a filozofické fakulty, ale především také podíl na moderní koncepci poválečné československé archeologie a realizace velkých te-